

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет психології
Кафедра педагогічної та вікової психології

СИЛАБУС
вибіркового освітнього компонента
ПСИХОЛОГІЯ КРИЗ ОСОБИСТОСТІ

підготовки магістра
спеціальності 053 Психологія
освітньо-професійної програми Психологія

Форма навчання: денна/заочна

Силабус вибіркового освітнього компонента «Психологія криз особистості»
підготовки магістра за освітньо-професійною програмою «Психологія», галузь знань
05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 053 Психологія.

Розробник: Кордунова Н. О., доцент, кандидат психологічних наук, доцент.

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми:

проф. Гошовський Я.О.

Силабус вибіркового освітнього компонента «Психологія криз особистості»
затверджений на засіданні кафедри педагогічної та вікової психології

протокол № __ від __ _____ 2023 р.

Завідувач кафедри: _

проф. Гошовський Я. О.

**I. Опис освітнього компонента
(денна форма навчання)**

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика освітнього компонента За навчальним планом 2021 року
Денна форма навчання	Галузь знань 05 соціальні та поведінкові науки 053 Психологія Освітньо-професійна програма: Психологія Освітній ступінь: Магістр	Вибіркова
Кількість годин/кредитів 120 / 4		Рік навчання <u> 1 </u>
		Семестр <u> 1-ий </u>
		Лекції <u> 10 </u> год.
		Практичні (семінарські) <u> 14 </u> год. Лабораторні <u> 0 </u> год. Індивідуальні <u> 0 </u> год.
ІНДЗ: <u>немає</u>		Самостійна робота <u> 88 </u> год.
		Консультації <u> 8 </u> год.
		Форма контролю: залік

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика освітнього компонента За навчальним планом 2021 року
Заочна форма навчання	Галузь знань 05 соціальні та поведінкові науки 053 Психологія Освітньо-професійна програма: Психологія Освітній ступінь: Магістр	Вибіркова
Кількість годин/кредитів 120 / 4		Рік навчання <u> 1 </u>
		Семестр <u> 1-ий </u>
		Лекції <u> 4 </u> год.
		Практичні (семінарські) <u> 6 </u> год. Лабораторні <u> 0 </u> год. Індивідуальні <u> 0 </u> год.
ІНДЗ: <u>немає</u>		Самостійна робота <u> 96 </u> год.
		Консультації <u> 14 </u> год.
		Форма контролю: залік

II. Інформація про викладача

Кордунова Наталія Олександрівна

Науковий ступінь – кандидат психологічних наук

Вчене звання – доцент

Посада – доцент кафедри педагогічної та вікової психології

Контактна інформація:

Адреса: м. Луцьк, вул. Банкова, 9 каб. 201

Телефон +380506788227;

e-mail: Kordunova.Natalija@vnu.edu.ua, Natalia300619701@gmail.com

<https://vnu.edu.ua/uk/structure/kordunova-nataliya-oleksandrivna>

III. Опис освітнього компонента

1. АНОТАЦІЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА:

Предметом освітнього компонента (ОК) «Психологія криз особистості» є система науково-психологічних знань про теоретико-методологічні підходи до вивчення особливостей психології криз особистості, їх протікання та подолання; методи вивчення криз особистості, форм і типів ставлення особистості до кризи.

Стрімкі темпи розвитку суспільства, динамізм соціальних процесів, оновлення духовних, морально-ціннісних орієнтирів, економічна криза та ін. зумовлюють психологічне напруження, викликають депресію, стрес та кризи особистості.

Поряд із соціотехнологічними, в механізмі кризових станів людини потужними є й фактори соціально-психологічного, педагогічного та особистісного характеру.

Професійна діяльність психолога вимагає від спеціаліста певного набору знань та досвіду, підвищення рівня професійної та особистісної підготовки у системі вищої школи, що диктується умовами сьогодення в контексті необхідності збільшення їх кількості. Як наслідок – посиленням вимог до роботи психолога, його компетентності, професіоналізму, здатності ефективно виконувати поставлені завдання. Саме тому професійний розвиток є необхідною умовою успішного оволодіння професійними знаннями з даної проблеми і ефективного здійснення поставлених професійних завдань у майбутньому.

Пререквізити: для вивчення освітнього компонента здобувачі освіти потребують базових знань з ОК загального та професійного циклів підготовки попередніх років навчання, а саме з ОК «Загальна психологія», «Соціальна психологія», «Вікова та педагогічна психологія», «Спеціальна психологія», «Психогенеза особистості в нормі та девіації», «Психодіагностика»,

«Психологічний супровід в кризових ситуаціях та адаптація в особливих умовах».

Постреквізити: Основні положення ОК мають застосовуватися при вивченні навчальних дисциплін «Психогенеза особистості в нормі та девіації», «Психологія агресії, насильства і травми» та інші.

2. Мета та завдання освітнього компонента:

Метою ОК є ознайомлення здобувачів освіти з сучасними уявленнями про психологічну природу криз особистості та методами психокорекції душевно-емоційного стану людини.

Основними завданнями ОК є:

- ознайомити здобувачів освіти з понятійним апаратом криз особистості людини;
- розкрити засадничі теорії та концепції психології криз особистості;
- ознайомити з теоретичними поняттями психології криз особистості;
- поінформувати про основні методи емпіричного вивчення криз особистості;
- вивчити специфічні чинники виникнення і протікання криз особистості;
- володіти психологічними методами та прийомами надання кваліфікованої професійної психологічної допомоги особистості у період кризи;
- висвітлити основні напрямки діяльності психолога щодо надання психологічної допомоги особистості з профілактики та корекції кризи особистості.

3. Результати навчання (Компетентності)

У ході вивчення ОК здобувачі освіти повинні набути таких компетентностей:

Загальних :

- ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК2. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
- ЗК3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК5. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
- ЗК6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
- ЗК7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
- ЗК9. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети

Спеціальних :

- СК1. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та / або практики.
- СК2. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження з елементами наукової новизни та / або практичної значущості.
- СК3. Здатність обирати і застосувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики і техніки практичної діяльності.

СК4. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік.

СК5. Здатність організовувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології.

СК6. Здатність ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах.

СК7. Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.

СК8. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію.

СК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.

СК11. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях.

Програмні результати навчання :

ПРН 1 Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

ПРН 2 Вміти організовувати та проводити психологічне дослідження із застосуванням валідних та надійних методів.

ПРН 3 Узагальнювати емпіричні дані та формулювати теоретичні висновки

ПРН 4 Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій.

ПРН 5 Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.

ПРН 6 Розробляти просвітницькі матеріали та освітні програми, впроваджувати їх, отримувати зворотній зв'язок, оцінювати якість.

ПРН 8 Оцінювати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про звернення за допомогою або підвищення кваліфікації.

ПРН 9 Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.

ПРН 12 Здійснювати аналітичний пошук відповідної до сформульованої проблеми наукової інформації та оцінювати її за критеріями адекватності.

ПРН 13 Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

4. Структура освітнього компонента

(денна форма навчання)

Назви змістовних модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Лаб.	Консульт.	Сам. роб.	Форма контролю / Бали
Змістовний модуль 1. Криза в сучасному вимірі життєвого шляху особистості							
Тема 1. Життєва криза та можливості її опанування.	12	1	1		1	9	10 б Р; ДС
Тема 2. Фактори та форми психологічної травматизації особистості	12	1	1		1	9	10 б ДБ; Р
Тема 3. Вікові кризи особистості.	12	1	1		1	9	10 б ТР
Тема 4. Травма як причина життєвої кризи.	12	1	1		1	9	10 б РМГ; Р
Разом за модулем 1	48	4	4		4	36	40
Змістовний модуль 2. Життєва криза та можливості її опанування							
Тема 5. Втрата як чинник психологічної кризи.	14	1	2		1	10	10 б РМГ; Т
Тема 6. Теоретичні аспекти психології суїцидальної поведінки.	13	1	2			10	10 б Т; ДС
Тема 7. Психологічні особливості суїцидальної поведінки різновікових груп.	14	1	2		1	10	10 б Т; ТР
Тема 8. Самотність як прояв кризового стану особистості.	9	1	2		1	5	10 б Т; Р
Тема 9. Конструктивні та деструктивні шляхи виходу з кризи.	8	1	1		1	5	10 б РМГ; Р
Тема 10. Особливості кризового консультування та надання психологічної допомоги.	14	1	1			12	10 б РМГ; Р

Разом за модулем 2	72	6	10		4	52	60
Всього годин / Балів	120	10	14		8	88	100

(заочна форма навчання)

Назви змістовних модулів і тем								
	Усього							Форма контролю / Бали
		Лек.	Практ.	Лаб.	Консульт.	Сам. роб.		
1	2	3	4	5	6	7	8	
Змістовний модуль 1. Криза в сучасному вимірі життєвого шляху особистості								
Тема 1. Життєва криза та можливості її опанування.	12		1		1	10	20 б Р; ДС	
Тема 2. Фактори та форми психологічної травматизації особистості.	11				1	10		
Тема 3. Вікові кризи особистості.	13	1	1		1	10	20 б ТР; Р	
Тема 4. Травма як причина життєвої кризи.	13	1	1		1	10	20 б ТР; Р	
Разом за модулем 1	49	2	3		4	40	60	
Змістовний модуль 2. Життєва криза та можливості її опанування								
Тема 5. Втрата як чинник психологічної кризи.	13				2	11		
Тема 6. Теоретичні аспекти психології суїцидальної поведінки.	14		1		2	11	15 б Т; ДС	
Тема 7. Психологічні особливості суїцидальної поведінки різновікових груп.	15	1	1		2	11	15 б Т; ДС	
Тема 8. Самотність як прояв кризового стану особистості.	13				2	11		
Тема 9. Конструктивні та деструктивні шляхи виходу з кризи.	7				1	6		
Тема 10. Особливості кризового консультування	9	1	1		1	6	10 б РМГ; Р	

та надання психологічної допомоги.							
Разом за модулем 2	71	2	3		10	56	40
Всього годин / Балів	120	4	6		14	96	100

Форма контролю*: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

Завдання для самостійного опрацювання (денна форма навчання)

№ з/п	Тема	К-ть годин
1.	Тема 1. Вплив кризового стану суспільства на особистість	9
2.	Тема 2. Криза соціуму і доля людини	9
3.	Тема 3. Фактори та форми психологічної травматизації особистості	9
4.	Тема 4. Втрата як чинник психологічної кризи	9
5.	Тема 5. Вікові кризи особистості	10
6.	Тема 6. Криза ідентичності особистості	10
7.	Тема 7. Самотність як прояв кризового стану особистості	10
8.	Тема 8. Життєва криза і самогубство людини	5
9.	Тема. 9. Конструктивні та деструктивні шляхи виходу з кризи.	5
	Тема 10. Особливості кризового консультування та надання психологічної допомоги	12
	Усього годин	88

(заочна форма навчання)

№ з/п	Тема	К-ть годин
1.	Тема 1. Вплив кризового стану суспільства на особистість	10
2.	Тема 2. Криза соціуму і доля людини	10
3.	Тема 3. Фактори та форми психологічної травматизації особистості	10
4.	Тема 4. Втрата як чинник психологічної кризи	10
5.	Тема 5. Вікові кризи особистості	10
6.	Тема 6. Криза ідентичності особистості	10
7.	Тема 7. Самотність як прояв кризового стану особистості	10
8.	Тема 8. Життєва криза і самогубство людини	10

	Тема 9. Конструктивні та деструктивні шляхи виходу з кризи.	6
9.	Тема 10. Особливості кризового консультування та надання психологічної допомоги	10
	Усього годин	96

IV. Політика оцінювання

Політика оцінювання базується на врахуванні ПОЛОЖЕННЯ про поточне та підсумкове оцінювання знань студентів Волинського національного університету імені Лесі Українки

https://vnu.edu.ua/sites/default/files/2021-02/Polozhennia_potochne_pidsumkove_otsiniuvannia_znan.pdf

та ПОЛОЖЕННЯ про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки https://vnu.edu.ua/sites/default/files/2021-02/Polozhennia_%20vyznannia_rezultativ_navchannia_formalnoi.pdf

Політика викладача щодо здобувача освіти: здобувач освіти повинен отримати бали під час занять (враховуються бали за групову та індивідуальну роботу, виступи, дискусію, тренінгові заняття, реферати, виступи на конференціях, круглих столах, вебінарах (наявність сертифікату) та підготовка статей з окресленої проблематики) якщо він присутній, або у час відведений для відпрацювання і консультацій час).

Політика щодо академічної доброчесності :

Здобувач освіти повинен дотримуватись академічної доброчесності :

- самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання;
- здійснювати посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

Дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

- дотримання принципів та положень Етичного кодексу психолога (<http://nsj.gov.ua/files/1448287570%D0%95%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%BA%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BA%D1%81%20%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D0%B0.docx.pdf>)

- за порушення академічної доброчесності (плагіат, фальсифікація, списування, обман тощо) здобувачі освіти можуть бути притягнені до академічної відповідальності:

- повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; відрахування з Університету.

- усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 25%.
- списування під час контрольних робіт заборонені (зокрема із використанням мобільних пристроїв).

Здобувач освіти повинен дотримуватися Кодексу академічної доброчесності у Волинському національному університеті імені Лесі Українки
https://ra.vnu.edu.ua/akademichna_dobrochesnist/kodeks_akademichnoi_dobrochesnosti/

Політика щодо перескладання: усі заняття здобувачі освіти відвідують згідно з розкладом навчального процесу, однак, якщо здобувач освіти має право на вільне відвідування, то може відпрацювати пропущені заняття під час індивідуальних консультацій або виконати письмово індивідуальні завдання (реферати, конспекти, підготовка статті).

V. Підсумковий контроль

Поточний контроль проводиться у вигляді усного або письмового опитування. Здобувач освіти повинен отримати бали під час практичних занять, самостійної роботи (100 балів).

Підсумковий контроль – залік. Оцінювання знань здобувачів освіти здійснюється за результатами поточного контролю (100 балів).

На залік виносяться питання, які потребують творчої відповіді та уміння синтезувати отриманні знання і застосовувати їх під час розв'язання практичних задач.

Питання підготовки до заліку

1. Поняття про кризу.
2. Криза як психологічний феномен.
3. Історичні форми кризових станів.
4. Соціетальні підвалини кризового стану.
5. Криза в семантичній моделі особистості.
6. Соціальне походження криз.
7. Життєві кризи і сутність життя.
8. Вплив соціального оточення на виникнення життєвих криз.
9. Кризовий стан суспільства та його вплив на долю людини.
10. Механізми формування кризової поведінки особистості.
11. Криза світогляду особистості.
12. Духовна криза.
13. Внутрішньоособистісний конфлікт та життєві кризи особистості.
14. Соціально-психологічна безпека людини у період кризи.
15. Сучасні колізії життєвих криз особистості.
16. Вплив життєвих криз на саморозвиток особистості.
17. Фактори та форми психологічної травматизації особистості.

18. Стрес як планетарна хвороба ХХІ століття.
19. Види, механізми, стадії стресу.
20. Вплив стресових ситуацій на життя людини.
21. Загальна характеристика криз особистості.
22. Фази розвитку кризи (В. М. Заїка).
23. Ступені кризи та її характеристика.
24. Види життєвих криз.
25. Типи ставлення людини до кризи.
26. Стратегії розв'язання особистісної кризи.
27. Індивідуальні варіанти перебігу кризи.
28. Основні показники кризи особистості.
29. Шляхи подолання кризи.
30. Надання психологічної допомоги та самопомоги у кризових станах.
31. Класифікація життєвих криз (Т. М. Титаренко).
32. Класифікація життєвих криз (за Е. Еріксоном).
33. Класифікація життєвих криз (О. А. Донченко,
34. Вікові кризи особистості (за Е. Еріксоном).
35. Криза народження.
36. Криза 1-го року життя.
37. Криза трирічного віку.
38. Криза молодшого шкільного віку.
39. Криза підліткового віку.
40. Криза юнацького віку.
41. Криза ідентичності особистості.
42. Кризи студентського віку.
43. Кризи ранньої дорослості.
44. Криза середини життя.
45. Кризи віку дорослості.
46. Криза пізньої дорослості.
47. Втрата як причина виникнення психологічної кризи.
48. Професійна криза.
49. Виникнення кризи у зв'язку із зміною життєвої ролі.
50. Криза «сенсу життя».
51. Характеристика кризи, що сприяє розвитку особистості.
52. Моделі поведінки жінок і чоловіків у період кризи.
53. Форми переживання особистістю життєвих криз.
54. Кризи подружнього життя.
55. Самотність, як прояв кризового стану особистості.
56. Життєва криза і самогубство людини.
57. Суїцид як деструктивний вихід із кризи.
58. Кризове консультування як вид психологічної допомоги.
59. Способи психологічного захисту в період кризи.

60. Види та типи самотності.

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90–100	Відмінно	A	відмінне виконання
82–89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75–81	Добре	C	загалом хороша робота
67–74	Задовільно	D	непогано
60–66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
1–59	Незадовільно	Fx	Необхідне перескладання

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Основна:

1. Вербан Є. О. Життєва криза: поняття, концепції та прояви. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України* / За ред. С. Д. Максименка, Л. А. Онуфрієвої. Вип. 10. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2010. С. 120–133.
2. Вікова та педагогічна психологія: Навч. посіб. / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, 3. В. Огороднійчук та ін. 3-тє вид. Київ : Каравела, 2012. 344 с.
3. Гошовський Я. Ресоціалізація депривованої особистості : монографія. Дрогобич : Коло, 2008. 480 с.
4. Дзюба Т. М., Коваленко О. Г. Психологія дорослості з основами геронтопсихології. Навчальний посібник. / за ред. В. Ф. Моргуна. Київ : Видавничий дім «Слово», 2013. 264 с.
5. Довгань О. Специфіка кризи особистості в юнацькому віці. *Психологія і суспільство*. 2004. № 2. С. 144–150.
6. Екстремальна психологія: підручник / О. В. Тімченко. Харків: УЦЗУ, 2007. 502 с.
7. Життєвий світ і психологічна безпека людини в умовах суспільних змін. Реферативний опис роботи. М. М. Слюсаревський, Л. А. Найдьонова, Т. М. Титаренко, В. О. Татенко, П. П. Горностаї, О. М. Кочубейник, Б. П. Лазоренко. Київ : Талком, 2020. 318 с.
8. Злобіна О. Г. Суспільна криза і життєві стратегії особистості. Київ : Стислос, 2001. 238 с.

9. Кордунова Н. О. Психологія криз особистості: методичні рекомендації до практичних занять. Луцьк: ПП Іванюк В. П., 2022. 55 с.
10. Кордунова Н. О. Психологія криз особистості: методичні рекомендації до самостійної роботи. Луцьк: ПП Іванюк В. П., 2022. 49 с.
11. Кордунова Н. О. Психологія криз особистості: методичні рекомендації до індивідуальних завдань. Луцьк: ПП Іванюк В. П., 2022. 47 с.
12. Кордунова Н. О. Психолого-педагогічний практикум. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2020. 88 с.
13. Луппо С. Є. Психологія екстремальних та кризових ситуацій: навчальний посібник. Київ : Вид-во Нац. авіац. ун-ту «НАУ – друк», 2010. 96 с.
14. Особистість у кризових умовах та критичних ситуаціях життя: *матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції* (28 лютого – 1 березня 2019 року, м. Суми). Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка. Суми : Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2019. 476 с.
15. Особистість як суб'єкт подолання кризових ситуацій: психологічна теорія і практика: монографія за ред. С. Д. Максименка, С. Б. Кузікової, В. Л. Зливкова. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2017. 540 с.
16. Поліщук В. Вікові кризи у психічному розвитку особистості. *Психологія*. Збірник наукових праць НПУ імені М. П. Драгоманова. Випуск 1 (8), 2000. С. 126 – 130.
17. Поліщук В. М. Криза 7 років: феноменологія, проблеми. Суми : ВТД «Університетська книга», 2005. 118 с.
18. Поліщук В. М. Криза 13 років : феноменологія, проблеми : монографія. Суми : ВТД «Університетська книга», 2006. 187 с.
19. Психологія екстримальності та психопрофілактика психічної травми й суїцидальних намірів: навч.-метод. посіб. /Л. І. Магдисюк, Р. П. Федоренко, А. П. Мельник, О. М. Хлівна, Т. І Дучимінська. Луцьк: Вежа-Друк, 2021. 236 с.
20. Психологія переживання подій: збірник наукових праць за ред. М. В. Папучі. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2020. 190 с.
21. Титаренко Т.М. Випробування кризою. Одиссея подолання: навч. Посібник для закладів вищої освіти. 3-є вид., доповнене. Київ: Каравела, 2021. 248 с.
22. Титаренко Т. Життєві кризи: технології консультування. Перша частина. Київ: Главник, 2007. 144 с.
23. Титаренко Т. Життєві кризи: технології консультування. Друга частина. Київ: Главник, 2007. 176 с.
24. Титаренко Т. М. Життєвий світ особистості у межах і за межами буденності. Київ : Либідь, 2003. 176 с.
25. Титаренко Т. М., Ларіна Т. О. Життєстійкість особистості: Соціальна необхідність та безпека. Київ : Марич, 2009. 76 с.
26. Титаренко Т. М. Кризове психологічне консультування. Київ : Главник, 2004. 96 с.
27. Черезова І.О. Психологія життєвих криз особистості: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Бердянськ: БДПУ, 2016. 193 с.
28. Bozarboyeva Namunaxon Davronbek qizi, & Mahmudjonov Ibrohimjon. (2022). PSYCHOLOGICAL CRISES IN PERSONALITY PSYCHOLOGY AND WAYS TO OVERCOME THEM. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 10(4), 743–746. Retrieved from <https://giirj.com/index.php/giirj/article/view/2275>

29. MacDonald D.K. Crisis Theory and Types of Crisis [Електронний ресурс] / D.K. MacDonald. 2016. Режим доступу: <http://dustinkmacdonald.com/crisis-theory-types-crisis/>.
30. Mancini A.D et al. Predictors of Prolonged Grief, Resilience, and Recovery Among Bereaved Spouses, 71 (12) (2015), 1245-1258.

Додаткова:

1. Дзюба Т. М. Криза в сучасному вимірі життєвого шляху особистості. *Кризи життєвого простору особистості, сім'ї та соціальних інституцій: матеріали Всеукр. наук. – практ. конф. з міжнародн. участю*. Полтава, 15–17 лютого, 2013 р. Полтава : ПНПУ ім. В. Г. Короленка, 2013. С. 51 – 60.
2. Кордунова Н. О. Геронтопсихологія: матеріали для проведення психодіагностичного дослідження з людьми похилого віку. Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2013. 140 с.
3. Кордунова Н., Мудрак І., Дмитріюк Н. Особливості життєстійкості та адаптивності студентів у кризових ситуаціях. *Психологічні перспективи*. Вип. 38. Луцьк, 2021. С. 96-109. (Index Copernicus) (електронна адреса – <http://psychopropects.vnu.edu.ua>).
4. Кордунова Н. О., Ричко Ю. Вікові особливості самотності особистості. *Соціальна адаптація особистості в сучасному суспільстві, ортобіоз та паліативна допомога із циклу: Психологічні складові сталого розвитку суспільства: пошук психологічного обґрунтування та виклики сучасності*. Матеріали VIII науково-практичної інтернет-конференції (з міжнародною участю) (10-12 грудня 2021 р., м. Луцьк). Луцьк: ВНУ імені Лесі Українки, 2021. С. 101-106. (електронна адреса - <https://www.inforum.in.ua/conferences/26>).
5. Мовчан М. М. Самотність як феномен буття особистості : монографія. Полтава : РВВ ПУСКУ, 2009. 265 с.
6. Мудрак І. А., Кордунова Н. О., Федчик Н. В. Психологічна діагностика та корекція схильності до девіантної поведінки дітей підліткового віку. *Соціальна адаптація особистості в сучасному суспільстві, ортобіоз та паліативна допомога із циклу: Психологічні складові сталого розвитку суспільства: пошук психологічного обґрунтування та виклики сучасності*. Матеріали VIII науково-практичної інтернет-конференції (з міжнародною участю) (10-12 грудня 2021 р., м. Луцьк). Луцьк: ВНУ імені Лесі Українки, 2021. С. 120-123. (електронна адреса - <https://www.inforum.in.ua/conferences/26>).
7. Павелків Р. В. Вікова психологія: підручник. Київ : Кондор, 2011. 469 с.
8. Савчин М. В., Василенко Л. П. Вікова психологія. Київ : Академвидав, 2005. 360 с.
9. Josselson R., & Lieblich A. Reflections on the Narrative Study of Lives. *Narrative Inquiry*, 19 (1) (2009), 183–198. doi.org: 10.1075/ni.19.1.10jos
10. Wiggins, B. J., & Christopherson, C. D. (2019). The replication crisis in psychology: An overview for theoretical and philosophical psychology. *Journal of Theoretical and Philosophical Psychology*, 39(4), 202–217. <https://doi.org/10.1037/teo0000137>

Інформаційні ресурси

1. Науковий вісник НАВС [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту: (<http://www.naiu.kiev.ua/tlc/pages/biblio/visnik>).

2. Психологічний практикум [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту: (<http://www.psyworld.info/ocenka-sposobov-reagirovaniya-v-konflikte-tomasa#more-570>).
3. www.elib.org.ua – цифрова бібліотека України
4. www.psylib.kiev.ua – психологічна бібліотека Київського фонду сприяння розвитку психологічної культури
5. www.ncuxo.org.ua – електронна енциклопедія психології
6. www.osvita.org.ua – освітній сайт
7. <http://chitalka.info> – студентська електронна бібліотека
8. <http://uk.wikipedia.org> – Вікіпедія: вільна електронна енциклопедія (українська)
9. www.lib.com.ua - електронна бібліотека
10. www.nbuv.gov.ua – Національна бібліотека України ім. Вернадського